Umudumuz Ecevit (!)

Umudumuz Ecevit yepyeni bir ışık getirmişti insanların gözlerine. Görünmeyen bir güçle birleştirmişti sanki hepimizi. Erbakan'la koalisyona girmesine, benim gibi çok kişi sinirlenmişti. "Ama ne yapsın, başka çaresi yok ki" düşüncesiyle biraz olsun avunmuştuk. Ya da avunmuş görünmüştük. Oysa ben Ecevit'i bundan dolayı hiç affedememiş, bu yüzden de yavaş yavaş soğumaya başlamıştım. İspanya'nın Malaga kentinde bu koalisyonu duyduğum zaman beynimden vurulmuşa dönmüş "Nasıl yapar? Bunu bize nasıl yapar?" diye avaz avaz haykırmıştım sokaklarda. Şaşkın İspanyollar ne dediğimi anlamadıklarından garip garip yüzüme bakakalmışlardı. Erbakan'ın görüşüyle böylesine zıt olan bir insan, nasıl olur da onunla iş birliği yapar, bizleri hayal kırıklığına uğratabilirdi? Bizim tiyatronun emektarlarından Nükhet Gök, onu yakından görebilmek için saatlerce sokakta beklemiş, ona bir rastlantı sonucu kolu değdi diye günlerce mutlu olmuştu. Çünkü Nükhet gibi birçokları için, Ecevit, Atatürk'ün ölümünden sonra, yitirdiğimiz birlik beraberlik, hatta "Ne mutlu Türk'üm diyene" ruhunu geri getirmişti bizlere. Bizim yaşımızdakiler bununla yetişmişti. Buna gereksinimimiz vardı. Umudumuz Ecevit de bu ruhu bize biraz olsun geri getirebilmişti. Kıbrıs harekâtı sonuç olarak Türkiye için doğru mu oldu, yanlış mı oldu bilemem ama, bildiğim tek şey, bu harekât nedeniyle Ecevit'e daha bir bağlanmamız, saygınlığımızı bize kazandırdığına inanmamızdan ona daha çok umutla baktığımızdı. Umudumuz Ecevit gerçekten umudumuzdu. Lamı cimi yoktu bunun. Özellikle zengin çevrelerden çok kimse, onu azılı bir komünist olarak görüyor, Ecevit'i tuttuğum için benimle uzun tatsız tartışmalara giriyorlardı. "Bırakın herkes istediği kimseye inansın" sözünü nezaketle söylemem bile onları susturmuyordu bir türlü. Ne yapıp yapıp benim gibi geniş çevresi olan bir kişiyi, bu saçma sapan Ecevit tutkusundan vazgeçirmeye karar vermişlerdi sanki!

Sonunda onların yanında konuşmamaya, fikirlerimi öyle çevrelerde kendime saklamaya karar verdim. Yakın dostlarım ve büyük Ecevit hayranı olan Güngör Başman, Ülker Enginsoy, Suna Kan ve sanat çevresinden birçok kişilerle rahat rahat konuşuyor ve "Umudumuz Ecevit"in bu ülkeye yapabileceği harika işlerin hayalini kuruyorduk. Öyle ya yanında bir de Hasan Esat Işık, Turan Güneş ve İsmail Hakkı Birler gibi mükemmel beyinler vardı. Sanat politikalarına yön verecek insan da bendim. Daha iyisi can sağlığı(!)

Ecevit koalisyonla, yarı buçuk iktidara gelince, tatsızlık çanları çalmaya başladı. Yakın dostlarının söylediğine göre, o Ecevit gitmiş, yerine başka bir Ecevit gelmişti. Bundan ilk yakınanlar da Suna Kan'la kocası Faruk Güvenç olmuştu. En yakın dostlarıydı belki de, ama Ecevit başbakan olunca onunla konuşamaz hale gelmişlerdi.

Benim rapordan hiçbir haber çıkmamıştı. Rapordan vazgeçtim, sanırım sanatçılar hiçbir dönemde umudumuz Ecevit'in zamanında olduğu kadar hayal kırıklığına uğramamışlardır. Öteki hükümetlerin sanat politikaları olmasa bile, devlet kapılarına ziyarete giden sanatçılar itibar görür, büyük bir çoğunlukla da tüm istekleri makul ise yerine getirilirdi. Örneğin Adalet Partisi zamanında İhsan Sabri Çağlayangil, sanatçıya gerçekten önem veren bir kişiydi. Onun zamanında *İstanbul Masalı* adlı oyunumun Londra'da oynanması için kendisinden yardım istemiştim. Beni fazla tanımadığı halde emir vermiş ve otuz altı kişilik Dormen kadrosunun Londra'daki Aldwyc tiyatrosunda dünya tiyatro festivalinde rahat bir biçimde oynanmasını sağlamıştı.

Yıllar sonra kendi olanaklarımla Necati Cumalı'nın ünlü oyunu *Nalınlar*'ı İngilizceye çevirtmiş ve Yıldız Kenter, Göksel Kortay, Nevra Serezli, Kerem Yılmazer, Nüvit Özdoğru, Yüksel Gözen gibi bir çok değerli sanatçılardan oluşan bir kadroyla, otuz iki gün sürecek bir İngiltere turnesine götürmüştüm. Ecevit Hükümeti'nin kültür bakanı Ahmet Taner Kışlalı'dan yardım istemek kadar doğal bir şey düşünülemezdi. Öyle ya bir Türk oyuncu grubunun bir oyunu İngilizce olarak İngiltere'de turneye götürmesi ve bu turneyi Londra'nın tarihi Old Vic tiyatrosunda bir hafta oynayarak noktalaması küçümsenecek bir olay değildi. Gerçi benim rapordan bir haber çıkmamıştı ama Ecevit Hükümet'i böyle bir turneyi onaylardı en azından.

Ecevit'in Turizm bakanı olan Alev Coşkun, işin Türkiye'ye propaganda bakımından büyük yararlar sağlayacağını düşündüğünden, içtenlikle yardım etmeye çalışıyordu. Sonunda Türk Hava Yolları'ndan gidiş geliş biletlerimizi, dekor ve kostümlerimizi karşılayacak ekstra ücretleri Turizm Bakanlığı'nın bütçesinden çıkarıverdi ve bu gerçekten önemli turneyi yapmamızı mümkün kıldı.

Hiçbir hükümet adamından milletvekili, genel müdür, bakan, başbakan hatta cumhurbaşkanı olsun randevu almak benim için güç olmamıştır. Çoğunlukla bir telefon bu işi çözümlemiştir, ama her nedense Kışlalı'dan randevu bir türlü alamamış ve görüşmemizi turne sonuna kadar ertelemekten başka çare bulamamıştım.

İngiltere dönüşü Kışlalı'yla karşı karşıya gelebildim. Bunu da gene dostum İsmail Hakkı Birler becerdi. Kışlalı beni pek sıcak karşılamadı, bu da zaten baştan moralimi bozdu. Sanatçılar, özellikle benim gibi yıllardır ortadaysalar, böyle insanlardan sıcak bir ilgiyle karşılanmaya alışmışlardır. Yani başka bir deyimle hangi partiden olursa olsun, hangi aşamada bulunursa bulunsun devlet adamları, bürokratlar beni hep sıcak karşılamışlar, büyük nezaket göstermişler ve sorunlarıma bir çözüm getirmeye çalışmışlardır. Bunların arasında Turgut Özal, Fahri Korutürk, Kenan Evren, daha önce sözünü ettiğim İhsan Sabri Çağlayangil, Mehmet Yazar, Erdal İnönü, İmren Aykut, Bedrettin Dalan, İsmet Sezgin, Mesut Yılmaz, Nevzat Ayaz ve Demirel gibi isimler ilk aklıma gelenler.

Kışlalı bizim İngiltere turnesine pek sempati göstermemiş ve "Neden İngilizce oynadınız?" diye hiç beklemediğim bir soru sormuştu.

"Türk oyuncularının bir Türk oyununu İngiltere'de İngilizce oynaması ilginç gelmişti de," diye cevap verdim. "Ayrıca belki yanlış anladınız, bu bir Anadolu turnesi değil İngiltere turnesiydi," diye de ilave ettim öfkeyle.

İşin sonunda Kışlalı bana daha önce kendisinin haberi olmadan söz verilen parayı vermemekte direnmişti. Böylece gerçekten Türkiye için büyük bir propaganda sağlayan, İngiltere'de dört televizyon programına, altı radyo yayınına ve en aşağı on beş gazete yazısına konu olan *Turkish Clogs*'un 32 günlük turnesi, umudumuz Ecevit'in kültür bakanı Taner Kışlalı'ya ilginç gelmemişti. Bu olay benim Ecevit'e olan son umutlarımı da yitirmeme neden olmuş, büyük hayal kırıklığına uğratmıştı.

Hayal kırıklığına uğrayan benim gibi binlerce, milyonlarca insan vardı Türkiye'de. Gerçekten insanlar büyük bir umutla bu değişik ve hassas politikacıya dört elle sarılmışlar, Atatürk'ten sonra ufukta beliren yeni ve çağdaş bir kahraman gözüyle bakmışlardı ona.

Dış dünyadaki saygınlığı, anlaşılır konuşması, küçümsenmeyecek sımsıcak kişiliğiyle gerçekten boşlukta pırıl pırıl parlayan bir umut ışığı olmuştu hepimiz için. Ne yazık ki bu içimizi ısıtıp aydınlatan umut ışığı Halley kuyrukluyıldızı gibi yaşamımızda görünmesiyle kaybolması bir oldu ve bir anda yok olup gitti aramızdan.

Tiyatrodan Uzak Yıllar

Kendimi avunduracak bir sürü iş bulmuştum yapacak, ama ne olursa olsun tiyatronun yeri çok başkaydı yaşamımda. Benim gibiler için tiyatro bir 'yaşam biçimi' olmuştu. Onsuz yaşamak güç geliyordu. Hani birtakım sözler vardır "Kulisin tozunun kokusunu bir kez içine çektin mi, bir daha ondan kurtulamazsın" gibi. Kulisin kokusu mu, perdenin ipi mi, ya da ilk gecenin korkusu mu, hangisi bilmiyorum, ama tiyatro gerçekten insanın kanına giren ve bir daha ondan kurtulmasına olanak tanımayan bir olay. Üstelik alışık değildim boş kalmaya... Hem de böylesine bomboş kalmaya... Tiyatrosuz olmak hayatımın bir parçasını tamamen yok edip götürmüştü sanki... Tiyatrodan uzak kalmaya karar verdiğim bir yılın sonunda, yeniden bir çıkış yapmaya hazırdım, ama bu kez teklif kalmamıştı çevreden gelen. Benimle birlikte bütün tiyatrolar yok olup gitmişti sanki. Oysa Metin Serezli-Altan Erbulak ikilisi, Çevre Tiyatrosu'yla Kocamustafapaşa'da hayli ilgi topluyordu... Gülriz Sururi-Engin Cezzar topluluğu, Ali Poyrazoğlu'yla birlikte Şişli'deki Ümit Tiyatrosu'nda kü-